

VÀRIA

Joan Solé i Bordes

UNA EDICIÓ DE POSTGUERRA GAIREBÉ DESCONEGUDA

L'accés a la biblioteca i arxiu de Manuel Benach i Torrents¹ ens ha permès no sols poder tenir a l'abast per al seu estudi fons documentals tan importants com el de Pau Milà i Fontanals, sinó realitzar alguna descoberta ben curiosa. Aquest és cas de l'edició, creiem que d'iniciativa municipal de Vilafranca del Penedès i pràcticament desconeguda,² d'un petit volum (130 x 190 mm) amb el títol "Labor municipal desde 17 de octubre de 1941", denominació sols present a la coberta exterior, sota una interpretació barroca de l'escut de Vilafranca. Cal recordar que van ser els anys de Manuel Benach al capdavant de la Casa de la Vila a la capital penedesenca.

Es tracta d'un precedent dels característics volums que construïren el gruix de la col·lecció "Cosas que fueron" de Manuel Benach, a qui suposem també autor dels textos, tots ells evidentment en castellà, i curador de l'edició. Cal dir que la pràctica totalitat d'imatges i gravats que acompanyen el llibre van ser emprats amb posterioritat pel mateix Benach en altres edicions de la seva iniciativa. En aquest cas pensem, però, en un treball editorial d'iniciativa municipal i tiratge molt limitat, realitzat a Artes Gráficas Raiclán SL de Barcelona al mes de desembre de 1943. Tapa dura en cartró aper-

gaminat, interior en paper semicouché de tons grocs, amb un total de 42 pàgines sense numerar però impreses amb notable cura i qualitat, amb indicació del propietari de cada volum -en el cas que ens ocupa Manuel Benach com alcalde-, de manera que hem de pensar que, com a mínim, hi va haver un exemplar per a la resta de regidors municipals, tretze únics exemplars, com s'insinua en un text interior que recollim més avall. Són detalls que ens porten a imaginar un cost significatiu que possiblement resta indicat en els llibres de la comptabilitat municipal d'aquells anys.

A l'interior, per portada consta l'escut municipal abarrocat que es reproduïx també a la coberta, una frase de Torras i Bages sobre el caràcter diví que té l'exercici de l'autoritat i una fotografia dels símbols municipal: la cadira de l'alcalde i les dues maces de plata. La dedicatòria té clars alguns moments de l'exercici del govern municipal:

"Tal como una vez -una sola vez en más de dos años de camino- hicimos un festín en torno a la parra simbólica de la exhibición del vino, hoy, pasados los dos años, celebramos también otro convite, más alado y menos nutritivo, de actos y recuerdos, como entonces, los trece únicos y solos, vamos a banquetear."

La data és la de l'1 de gener del 1944 i la referència d'aquest text sembla ser de la Fira de la Vinya i el Vi del 1943. El primer text interior serveix d'introducció i recorda els dos anys del consistori municipal que va iniciar la seva labor amb les festes "del Cristo Desamparado del Molino de Rovira (21-26 de octubre de 1941) y terminado con la Exposición y Feria de la Viña y el Vino -perenne ya en la Historia- (10-25 de octubre de 1943)". No oblida les obres públiques, l'augment del patrimoni municipal, els pressupostos qualificats d'optimistes, les millores sanitàries, la façana de l'orgue de Santa Maria i el Museu. La prosa va signada no amb el nom sinó amb la carica-

1 Bona part del seu arxiu ha estat finalment adquirit per la Biblioteca de Catalunya, tot i les gestions realitzades des de l'Arxiu Comarcal de l'Alt Penedès; però una part dels llibres s'han dispersat a través de llibreters de vell de Barcelona on vam localitzar -joioses casualitats de la vida- i adquirir el que avui motiva aquest comentari.

2 No en consta cap exemplar ni a la Biblioteca Torras i Bages ni al Centre de Documentació de la Vinya i el Vi del Vinseum, a qui devem l'escaneig de l'original del qual reproduïm algunes pàgines i del qual en conserven una còpia de consulta disponible.

tura de l'alcalde Benach, i tot seguit la dels 12 regidors, tots ells dibuixats per Del Arco: Martí Güell Cortina, primer tinent d'alcalde; Domingo Via Trabal, segon; Joan Miret Soler, tercer; Joan Ribera Ribera, quart; Pere Regull Pagès, Lluís Piñana Castell, Josep Rosell Saltó, Casimir Saumell Vallès, Gabriel Via Boada, Tomàs Berdier Montserrat, Romà Castell Mestre i Lluís Melo Garcia. Com a complement, una justificació a la caricatura: *"En las cosas del espíritu es mucho mejor y más sano una caricatura-retrato que un retrato fotográfico."*

En un ampli capítol es comenta tot seguit la labor de les diverses comissions, en concret quatre: Hisenda, Governació, Foment i Cultura. Com a complement, set delegacions: arbitris i escorxadors, cementiri, camins veïnals, hospital, beneficència, inspectors de mercats i Estació Enològica. Quan s'entra en detalls hom esbrina que la Comissió d'Hisenda va haver d'amortitzar l'emprèstit que s'havia emès l'any 1928 i, després de pagar factures i arreglar la façana de l'orgue, es va cloure l'exercici de 1942 amb superàvit, el mateix que s'esperava fer el 1943. En l'àmbit de Governació es comenten els augments de sou aplicats als treballadors municipals (sense especificar quantitats) així com la convocatòria d'un concurs per proveir les places administratives i subalternes. Es comenten també millores en la vigilància nocturna, les celebracions esmentades de la Vinya i el Vi i del Crist del Molí d'en Rovira, així com les Festes Majors *"y las de la Liberación de los mismos años"*³, i encara es remarca que *"en 1942 se creó la medalla de Vilafranca para los ex-combatientes"*. Un dels capítols més característics era el d'obres públiques: millora del dipòsit de detinguts als baixos de la Casa de la Vila,⁴ pavimentació dels carrers de Sant Bernat, Ribera, plaça de Xavier Llorens, Pou

de la Pina, Coll, Galceran, Puigmoltó i rambla de Nostra Senyora en una petita part, voreres als mateixos carrers, a la rambla de Sant Francesc, a la carretera de Tarragona i al carrer d'Amàlia, passeres a carrers encara no pavimentats com eren els del Parlament, Bisbe Morgades, Vidal, Soledat, Ponent o Santa Clara, clavegueres en carrers que no en tenien, en concret Ribera, Coll, Puigmoltó i Duc de la Victòria. I encara: *"la construcción del 'Obelisco-burladero-farola', en la Rambla de Nuestra Señora, lugar de San Magín, que tiene la triple utilidad de soporte inamovible para las banderas, encauzar las direcciones en el tránsito rodado e iluminar aquel sector descuidado de luz."*

En l'apartat de cultura algunes exposicions bibliogràfiques, el retorn de l'arxiu notarial *"que el huracán de la guerra se llevó"*, algunes accions a l'entorn del Museu i l'anunci de la primera edició popular,⁵ dedicada a la Galeria de Vilafranquins Il·lustres. Com sempre, algun projecte que es va quedar al tinter durant prop de mig segle, com era retolar alguns carrers indicant una mínima nota biogràfica en el cas de personatges com el bisbe Morgades, Menéndez y Pelayo, o institucions com la del carrer de la Beneficència. Pel que fa justament a beneficència es fa esment a la idea -*"platónico pensamiento"*- de poder comptar amb un sanatori antituberculós, es comenta un conveni pel que fa al servei d'ambulàncies i que es treballa per crear un centre d'higiene als baixos de l'Hospital, amb entrada independent. En aquesta línia també s'esmenta que es va contribuir a ajudar les famílies més necessitades amb motiu de les celebracions de Nadal, Festa Major *"y de la Liberación"*. Es comenta que en dies de molt fred es va habilitar un alberg nocturn en *"un gran caserón"*; l'Ajuntament va acordar concedir una pensió vitalícia al prevere doctor Joan Badia, que havia estat durant molts anys degà del Penedès.

En l'àmbit del cementiri es comenta

3 21 de gener de 1939, entrada de les tropes franquistes a Vilafranca.

4 La denominació popular vilafranquina sempre havia estat "la perrera".

5 Precedent també de la sèrie "Cosas que fueron".

que es va inaugurar el “*mausoleo de los vilafraqueses inmolados en la Cruzada*”, amb el trasllat de les restes dels morts del bàndol franquista el 8 de gener de 1942, amb un altar de pedra que va oferir el senyor Martí Güell. També es van fer millores a la capella i es va reconstruir la secció cinquena que havia patit un enrunament. Un dels aspectes més destacats del pas de Manuel Benach per l'Alcaldia vilafraquina va ser l'adquisició del parc del Tívoli, fins llavors de propietat privada, amb una superfície total de 5.670 metres quadrats, també va ingressar al patrimoni municipal el solar de l'antic convent de les monges Carmelites de clausura amb una superfície de 2.281 metres quadrats, el que posteriorment acolliria l'escola pública Estalella Graells. Es va adquirir també un petit solar a la cantonada dels carrers de Galceran i de la Font que anys després es va urbanitzar situant-hi la font del Carme.

Punt i a part per al tema de cerimonial, actes públics i visites importants. La primera referència que es destaca són les manifestacions que entre el 21 i el 26 d'octubre de 1941 es van celebrar a l'entorn del Crist Desamparat del Molí d'en Rovira. Eren els anys del més eufòric nacionalcatolicisme, de les profecies de la mare Ràfols i les referències a fets miraculosos.

“[...] se celebraron impresionantes solemnidades religiosas. Acudieron a la villa: El Cardenal Arzobispo de Sevilla, Dr. Segura, el Ministro de Justicia, don Esteban Bilbao, el Obispo A.A. de Barcelona, el General Esteban Infantes, los Gobernadores Civil y Militar de Zaragoza, el Gobernador Civil de Ávila, el Gobernador Civil de Barcelona, representantes del Ayuntamiento, Diputación y Congregaciones de Zaragoza y Barcelona. Los Obispos de Huesca y Vich y el Cabildo, Presidente de la Audiencia y Fiscal de Barcelona.

“Del Vaticano se recibió el día 26, el siguiente telegrama: ‘Augusto Pontífice, vivamente agradecido homenaje filial ocasión in-

auguración Santuario Santo Cristo Desamparado, deseando incremento vida cristiana fieles. Otorga implorada bendición apostólica Vuestra Eminencia, Prelado, Autoridades, Congregación y asistentes ceremonia. Cardenal Maglione.”

Del 1942 es remarquen diverses visites del governador civil, que va presidir la processó de sant Fèlix d'aquell any, i del 1943 es recorda el pas per la caserna el 23 de maig del capità general de la IV Regió, tinent general José Moscardó.⁶ També es recorda que el 29 d'agost es va inaugurar l'escala gòtica del pati del Museu, que s'havia pagat graó a graó per subscripció popular. La Fira de la Vinya i el Vi mereix dues pàgines de crònica, amb nombrosos detalls i especificació de les visites, entre altres la del cònsol general britànic, que va recordar els soldats morts en el camp de l'honor en posar una corona al peu de la làpida de l'oficial britànic mort el 1813.⁷ Finalment, i com a detall del nou règim, s'esmenta que es va reprendre l'assistència del consistori municipal a l'ofici de la festivitat de sant Ramon de Penyafort, copatró de Vilafranca.

L'edició es clou amb l'anunci de diversos projectes municipals: confeccionar els plànols d'urbanització del passeig del Santuari de la Mare Ràfols, cal suposar que d'acord amb el projecte de basílica que mai no es va arribar a executar; vendre a l'Estat la caserna per poder construir una escola pública de nova planta, la que finalment seria l'Estalella Graells; construcció de voreres i pavimentació de diversos carrers, recuperar la ubicació del padró al carrer de Santa Magdalena, adobar els jutjats i, per suposat, resoldre el tema endèmic de la vila: “*problema del abastecimiento de aguas ha tomado un vivo interés y se están estudiando las soluciones planteadas por una competente comisión*”.

6 La visita va suposar a nivell vilafraquí la desocupació definitiva de les dependències que el Museu de Vilafranca mantenia als baixos de l'edifici militar.

7 Sobre el tema podeu veure: Joan Solé i Bordes “Un oblidat record històric de la Guerra del Francès” a *Del Penedès*, núm. 17. Hivern 2007-08.

A les acaballes, deu pàgines amb imatges dels actes i especialment de la Fira de la Vi-nya i el Vi, imatges que Manuel Benach publicaria després en altres edicions i que en aquest cas, a la vista del caire gairebé privat, havien de voler tenir un sentit més recordatori que de propaganda.

Pàgines 6 i 7.

pàgines 12 i 13.

pàgines 16 i 17.

Pàgines 24 i 25.

Miguel Àngel González Ayala

35 ANYS DE COMISSIONS OBRERES A VILAFRANCA DEL PENEDÈS

Investigar la trajectòria de les Comissions Obreres a l'Alt Penedès no ha estat una empresa fàcil atès el devenir polític i sindical en aquesta zona de l'interior del país, amb característiques pròpies, diferenciades d'altres experiències sorgides durant els anys previs a la mort del dictador i la transició política a la democràcia. Ens ha interessat interpretar l'articulació del sindicat perquè enteníem que quelcom de diferent podríem arribar a suggerir. Mentre a d'altres indrets s'havien bastit experiències obreres clandestines per respondre els embats del verticalisme i la dictadura, a Vilafranca del Penedès no es va articular la unió local de comissions obreres fins que no es van convocar les eleccions sindicals de 1975. L'antecedent més immediat, que va intentar concentrar l'oposició al franquisme, fou l'Assemblea Obrera. Aquest òrgan va servir per teixir complicitats entre les diferents opcions sindicals que es van consolidar a la comarca. A l'Alt Penedès es van establir durant tot el període fins a tres unions locals; a Vilafranca del Penedès, Sant Sadurn d'Anoia i a Sant Pere de Riudebitlles. Però fou el nucli vilafranquí el més destacat i millor organitzat.

Cal incidir en el fet que, entre els anys 1978 i 1982, el sindicat Comissions Obreres va aconseguir mantenir l'hegemonia sindical, i que la única resposta a l'acció d'aquesta formació fou articulada per altres opcions sindicals forjades i arrelades al territori.

Com altres seccions locals, l'estratègia de cara a la celebració de les darreres eleccions del verticalisme passava perquè els militants ocupessin aquesta estructura per dinamitar-la des de dins. Es tractava d'una generació de treballadors que maldava per socavar la dictadura polititzant els conflictes, amb la intenció d'obtenir millores laborals i majors quotes de llibertats. Vilafranca del Penedès, en el temps de l'esgotament del dictador, patia greus mancances estructurals, amb carrers sense enllumenar i sense xarxa de clavegueram, o sense habitatges assequibles que no resultessin precaris. Molts representants sindicals compartien també militància veïnal al capdavant d'associacions que s'haurien de gestar durant els anys posteriors a la mort del tirà. Tot i que algunes empreses patien els afectes de la crisi econòmica internacional i que les tensions laborals ja s'havien reflectit a la via pública, va ser la mort de Francisco Franco el fet que va originar la intensificació de les protestes polítiques i laborals als carrers de la capital de l'Alt Penedès.

Alhora que es constituïen òrgans unitaris tals com l'Assemblea Democràtica de l'Alt Penedès, s'explicitaven els conflictes sobre el territori, molt sovint obeint a directrius sorgides des de Barcelona o Madrid. Les tensions amb la força policial i la repercussió d'alguns dels esdeveniments més dramàtics d'aquesta transició ni tan pacífica ni tan modèlica van deixar la seva empremta, com en el cas dels Fets de Vitòria, el març de 1976, que suscitaren una jornada de reflexió a la basílica de Santa Maria autoritzada per l'actual bisbe de Girona, Francesc Pardo Artigas, partidari d'obrir els recintes eclesiàstics a tots aquells moviments que patien l'opressió dictatorial. Altres exemples d'expressió popular van estar relacionats

amb la celebració del Primer de Maig, avortada per la presència policial, que acabà originant una manifestació espontània pels carrers vilafranquins; les accions simbòliques al pas de la "Marxa per la Llibertat"; la celebració de la Festa Major vilafranquina del mateix any, durant la qual el periodista Joan Anton Benach va reivindicar els quatre punts de l'Assemblea de Catalunya, fet que li comportà la prohibició de l'alcalde Pere Martí i Domingo de pujar al balcó de la Casa de la Vila; o la recuperació de la celebració de l'Onze de Setembre com a Diada Nacional de Catalunya a la capital vilafranquina.

És en aquest punt que Comissions Obreres comença a ser visible. Tot i que la logística relacionada amb la difusió no fou prou reeixida per manca de mitjans, sí que és cert que la gran majoria de formacions van aprofitar els mitjans de comunicació per expressar les seves opinions entorn de l'actualitat política i sindical. Un dels primers moments en què la veu sindical va presentar un discurs públic en favor d'una abstenció activa va ser a poques setmanes de la convocatòria del Referèndum de la Llei de la Reforma Política que, en teoria, havia de liquidar les institucions del franquisme i que es va convertir en la pedra de toc perquè el règim evolucionés cap a fórmules pretesament democràtiques, sense que hi hagués una ruptura política total.

El 1977 s'esdevingué un any clau des d'un punt de vista polític i sindical; és el temps de la negociació dels convenis a través dels quals els empresaris intentaven canalitzar les protestes obreres malgrat que la presència habitual de la força policial condicionava les negociacions. La primavera va portar canvis de gran rellevància: la legalització del Partit Comunista d'Espanya i de les centrals sindicals; la primera gran tractorada promoguda per la Unió de Pagesos, que col·lapsà les vies d'accés als municipis de la comarca; o la celebració del Primer de Maig amb el conjunt de forces sindicals legalitzades. Les iniciatives democràtiques s'estenien arreu,

apostant per la radicalitat com l'eina per acabar d'una vegada per totes amb els residus del franquisme. En aquest sentit, una de les experiències més reeixides fou la constitució de la Comissió Municipal Democràtica, un òrgan participat per totes les forces polítiques que actuà d'agent fiscalitzador de l'activitat de l'ajuntament protofranquista de Vilafranca del Penedès.

La legalització de les centrals sindicals comportà una major visibilitat. A la tardor es realitzà la presentació oficial de la secció vilafranquina, que aleshores posseïa un local de reunions al carrer de Mossèn Coy. L'obertura del ventall sindical provocà fins i tot moviments intestins dins de la formació obrera, fins el punt que a Vilafranca del Penedès es constituí una secció local de la CSUT, pròpera ideològicament al Partit del Treball. L'aventura fou efímera i la secció es va desfer un any després. No obstant això, aquest fet i uns altres de posteriors ens permeten concloure que les comissions obreres vilafranquines no eren ideològicament heterogènies, tot i que és evident que la influència del PSUC es va deixar notar atès que gran part dels seus representants acabaren practicant la doble militància. Amb la consolidació de les forces legalitzades a la comarca, els anys 1978 i 1979 es van convertir en el període de major mobilització obrera. El sindicat travessà una època de gran afiliació i coordinà la seva acció amb la creació d'un organigrama comarcal per plantejar amb plenitud de forces les seves reivindicacions davant de les empreses i de l'administració estatal. Les jornades de vaga sovintejaren al carrer, i la premsa de l'època mai no deixà de fer-se'n ressò.

En un ambient polític tens i crispat per l'acció violenta d'ETA, els GRAPO i la ultradreta política i militar, s'acará el referèndum per validar els continguts de la Constitució espanyola. En aquest punt sorgiren diferències ideològiques atès que, entre els membres del sindicat, hi hagué qui es definí a favor del sí alhora que d'altres es

posicionaren a favor del no i de l'abstenció. Tot amb tot, continuem assenyalant que malgrat les divergències polítiques dins de la secció local de les comissions obreres, l'ascendència política del PSUC fou inqüestionable: cara a les eleccions municipals de finals d'abril de 1979, una dotzena de militants van formar part de la llista del PSUC, i dos d'ells contribuïren a formar part en tant que regidors del primer equip de govern d'esquerres elegit democràticament. La celebració de les primeres eleccions municipals marcà el zenit de l'entusiasme de la ciutadania pels afers polítics.

No obstant això, l'agudització de la crisi econòmica incidí irremeiablement en l'economia del territori. Les pàgines de la premsa oferien una realitat de notícies relacionades amb vagues als sectors del tèxtil i de la construcció, que feien referència a una situació de precarietat laboral que afectava els sectors més joves de la població i també les dones. Aquest panorama empitjorà amb els primers anys de la dècada dels vuitanta. Hom posà de rellevància que les formacions sindicals començaven a perdre afiliació, i aquell sindicalisme que s'havia mostrat ofensiu durant els anys previs i immediatament posteriors a la mort del dictador, es convertia en un sindicalisme defensiu. L'objectiu, a més de no perdre els minsos drets sindicals que tant havien costat d'adquirir, passava per mantenir cada lloc de treball com si aquest fos un guany inviolable i sagrat.

L'any 1980 havia servit perquè el sindicat consolidés la seva estructura comarcal a través d'una segona conferència, abans que se celebressin les eleccions que renovarien la seva hegemonia. Cal remarcar que els efectes de la crisi i l'assimilació de la idea del desencant polític contribuïren a que les eleccions sindicals fossin més fredes i menys participades. D'igual manera, destaquem que les forces sindicals de l'Alt Penedès centraren un nou discurs basat en problemàtiques alienes a l'acció sindical, demostrant un clar compromís

amb les noves preocupacions que s'anaven aferrant sobre l'imaginari col·lectiu del país. Ens referim, en aquest cas, al discurs ecològic i antimilitarista. D'ençà de les primeres eleccions amb la Generalitat restaurada, el govern de Jordi Pujol plantejà la instal·lació d'una gran presó a Subirats que s'uniria al projecte ministerial de projectar una caserna militar al mateix municipi. Aquest fet suscità la creació del Moviment de Defensa del Penedès, una reactualització de l'Assemblea de Catalunya de la qual Comissions Obreres també en formà part. De manera complementària, s'originaren discursos en contra de la incorporació de l'Estat espanyol a l'OTAN projectada per la UCD, o d'oposició a la política de centrals nuclears i al fet que diferents trens carregats amb mercaderies tòxiques transitessin pel litoral mediterrani.

No podem obviar l'any 1981 sense fer esment del intent de cop d'estat del 23 de Febrer, moment en què s'exterioritzà clarament el fantasma del soroll de sabres, instant en què alguns militants del sindicat local acudiren a la seu social per arrebregar fitxes i documents amb la intenció d'amagar-les mentre durés la incertesa. El dia després de l'assonada militar s'havia convocat a Vilafranca del Penedès una Jornada de Lluita contra el tancament d'empreses que fou aprofitada també per respondre cívicament a les distorsions produïdes des de les casernes militars i per uns conspiradors civils que encara no han estat desemascarats. Fou, en realitat, la última gran manifestació d'aquell període a la comarca.

El pes de la conjuntura econòmica requeria sobre l'Alt Penedès amb més atur i més tancaments d'empreses. Els treballadors de la tèxtil MADOFÀ, en veure que l'empresa tancava i que ells no cobrarien les nòmines, optaren per vendre a preu de fàbrica els estocs i la maquinària de la factoria. La Jornada del Primer de Maig arrebegà als carrers vilafranquins tan sols 150 persones, i a nivell sindical sorgiren alguns retrets per la supeditació de comissions obreres als grans pactes econòmics

amb el govern de la UCD. El panorama no millorà l'any 1982, ans al contrari. Potser la única bona notícia fou l'acord entre el govern central, el consistori vilafranquí i les centrals sindicals de la ciutat per tal que els sindicats utilitzessin l'edifici del verticalisme reconvertit en Ateneu Popular Municipal amb les despeses de manteniment pagades sense que, però, en fossin titulars propietaris.

Una vegada més emfasitzarem que la conjuntura de crisi i la sensació de desencant originà la desmobilització obrera. La secció local de Comissions Obreres i la resta d'unions locals de la comarca en patiren les conseqüències. Amb pocs recursos econòmics i una minsa afiliació, es pensà afrontar la urgència potenciant l'organigrama comarcal. Els intents van ser insuficients atès que sobre la situació econòmica va recaure una crisi organitzativa de grans dimensions: els locals sindicals restaven tancats, amb poca presència d'afiliats. L'acció sindical, igualment, brillà per la seva absència sempre i quan no es tractés de recolzar iniciatives simbòliques. De manera complementària, van sorgir controvèrsies entre les seccions de Vilafranca del Penedès i Sant Sadurní d'Anoia, caracteritzades per la manca d'entesa i de coordinació, fins al punt que la formació sadurdenca es decidí a abandonar l'organigrama comarcal. Tot i que des de la CONC s'intervingué per oxigenar l'ambient, la situació s'agreujà encara més. Les eleccions sindicals de 1982, que tornaren a imposar el sindicat com a força sindical hegemònica, comptaren amb ben poca propaganda obrera, atès que ningú es decidí a distribuir-la entre les tres seccions locals de la comarca.

La totalitat del nostre discurs no ha estat elaborada com un conjunt, si no com pedaç més de la història de la capital vilafranquina i de la seva comarca en un període de transformacions profundes i complexes. Hem volgut col·laborar, en definitiva, a bastir un relat que ampliarem l'any 2012 amb la publicació del treball d'investigació "La forja d'un sindicat. Les Comissions Obreres a Vilafranca del Penedès i

comarca (1975-1982)”, presentat a la Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona el 2010 i ampliat amb testimonis orals de militants obrers de la comarca, en un intent d’arribar al moll de l’os d’un període carregat d’ombres i incerteses, encara sotmès a diferents interpretacions.

Manifestació per l'Amnistia, les llibertats polítiques i l'estatut d'autonomia del 17 de juliol de 1976 a Vilafranca del Penedès. La referència és "Diari Tothom. Arxiu Històric Comarcal de l'Alt Penedès.

Joan Cuscó i Clarasó

EN EL CENTENARI DE TOMÀS BERDIÉ I RODOLF LLORENS

Notes per a la presentació del llibre:

Les cançons, la lluna i el sol.

Tomàs Berdié i Montserrat (1910-1979).

Auditori de VINSEUM,

17 de desembre de 2010

Ens trobem aquí per presentar un llibre que clou el nostre homenatge a dues persones cabdals de la cultura d'aquesta ciutat, i del país. Un centenari que, sobretot, ha servit per posar sobre la taula i compartir les seves obres. Un centenari sense cap pàtina oficial o oficialista, cosa que denota bé el poc interès que el nostre país sent per la cultura i per la gent que hi han dedicat tota mena d'esforços. El poc valor que el nostre país dona a l'educació i a la formació que és en la base de qualsevol sistema democràtic (de la sociabilitat i de la creativitat emprenedora i d'alt valor, com es diu avui).

En tot cas, el centenari que avui recordem ha estat impulsat des d'institucions culturals com VINSEUM i l'IEP i ha estat possible per la col·laboració d'altres persones i institucions (l'Escola Municipal de Música Dolors Calvet i l'Auditori Municipal, els intèrprets Carles Sanz, Eugènia Gassull i Eulàlia Ara, l'editorial Fasolcat, el Jordi Romeu, les famílies dels homenatjats...).

Si ajuntem aquests dos fets, podem ben dit que es pot parlar de la cultura catalana com d'una "sòlida fragilitat", de la qual el llibre d'avui n'és una bona mostra.

Reconeixem, mostrant la seva obra i la seva tasca, Tomàs Berdié, Pau Boada i Rodolf Llorens. Tost ells nascuts l'any 1910 i protagonistes del segle XX. Tres protagonistes d'una de les èpoques més contundents de la cultura catalana, i vilafranquina. El període que abraça des del 1926 fins al 1936. Una dècada d'entusiasme i de lluita que, com tantes vegades